

Een leven lang leren: niet dankzij, maar ondanks de overheid

Bas Jacobs

‘Learning begets learning and skill begets skill’

James J. Heckman, winnaar Nobelprijs economie 2000

Mensen die hebben geleerd om te leren, blijven dat hun hele leven doen. Overheidsbemoeyenis met het basis- en middelbaar onderwijs is daarom noodzakelijk. De publieke zaak is te voorkomen dat jongeren op jonge leeftijd uitvallen, vervolgens in de sociale zekerheid verstrikt raken of in de criminaliteit belanden en daarmee de maatschappij op hoge kosten jagen. Ook moet het hoger onderwijs toegankelijk zijn voor iedereen die kan studeren.

Maar, als mensen eenmaal aan het werk zijn, lijkt alles wonderwel goed te gaan. Werknemers en werkgevers, trainers en cursisten, ze kunnen elkaar prima vinden op de markt voor onderwijs en scholing. Er is bovendien geld genoeg voor scholing, want de scholingsfondsen bij de vakbonden bulken van het geld.

Een beetje econoom denkt nu: waar faalt de markt? Alleen dan moet de overheid ingrijpen. Ik kan geen zinnig argument verzinnen waarom de overheid eigenlijk moet ingrijpen in het post-initiële onderwijs. Sterker nog, de conclusie moet zijn dat niet de markt faalt, maar de overheid.

De overheid helpt namelijk op alle mogelijke manieren de prikkels om een leven lang te leren om zeep. In weerwil van de stijgende levensverwachting neemt de pensioenleeftijd niet toe. Door onze sociale zekerheid kunnen we op allerhande manieren zo vroeg mogelijk stoppen met werken: via WAO, pre-pensioen en VUT. Mensen kunnen van een riante oude dag genieten door de enorme subsidies op de pensioenen en het eigen huis.

Het is economisch gezien stompzinig om je arbeidsproductiviteit op peil houden. Je verdient kostbare investeringen in scholing en training nooit terug als je vroeg stopt met werken. Bovendien zorgt de overheid toch wel voor een goede oudedagsvoorziening ook al daalt je arbeidsproductiviteit.

Een leven lang leren is jong geleerd, dus oud gedaan. Overheidsbeleid moet exclusief gericht zijn op de (zeer) jeugdigen en het basis en middelbaar onderwijs. Ingerepen om ontspoorde jongeren na hun 18^e jaar weer in het gareel te krijgen zijn gedoemd te mislukken en bovendien economisch onrendabel. Een leven lang leren doen mensen verder zelf. Daar komt geen overheid aan te pas.

Diezelfde overheid moet terugtreden. De pensioenleeftijd moet omhoog. Er moet een rem komen op vervroegde uittreding. En het mes moet in de fiscale subsidies op pensioen en huis. Alleen aan die twee subsidies besteden we zo'n 4,5% van ons BBP. Dat is praktisch net zoveel aan het hele lager, middelbaar en hoger onderwijs samen! We geven dus eerst heel veel geld uit om mensen te scholen en vervolgens besteden we nog meer geld om scholing economisch te frustreren. Het is eigenlijk een gotspe.

(430 woorden)

*Dr. B. Jacobs, Vakgroep Algemene Economie en NWO Prioriteitsprogramma 'SCHOLAR',
Faculteit der Economische Wetenschappen en Econometrie, Universiteit van Amsterdam.*